

HEAVENLY HAIL

פרשת וארא תשפ"ד

5/EXODUS

PARASHAS VA'EIRA

9 / 14-25

say to him, 'So said HASHEM, the God of the Hebrews: Send out My people that they may serve Me. ¹⁴ For this time I shall send all My plagues against your heart, and upon your servants, and your people, so that you shall know that there is none like Me in all the world. ¹⁵ For now I could have sent My hand and stricken you and your people with the pestilence and you would have been obliterated from the earth. ¹⁶ However, for this have I let you endure, in order to show you My strength and so that My Name may be declared throughout the world.

¹⁷ 'You still tread upon My people, not to send them out. ¹⁸ Behold, at this time tomorrow I shall rain a very heavy hail, such as there has never been in Egypt, from the day it was founded until now. ¹⁹ And now send, gather in your livestock and everything you have in the field; all the people and animals that are found in the field that are not gathered into the house — the hail shall descend upon them and they shall die.' "

²⁰ Whoever among the servants of Pharaoh feared the word of HASHEM chased his servants and his livestock to the houses. ²¹ And whoever did not take the word of God to heart — he left his servants and livestock in the field.

²² HASHEM said to Moses, "Stretch out your hand toward heaven and there will be hail in the entire land of Egypt, on man and beast, and on all the grass of the field in the land of Egypt."

²³ Moses stretched out his staff toward heaven, and HASHEM sent thunder and hail, and fire went earthward, and HASHEM rained hail upon the land of Egypt. ²⁴ There was hail, and fire flaming amid the hail — very heavy such as had never been in the entire land of Egypt, from the time it became a nation. ²⁵ The hail struck in the entire land of

התם סופר על התורה

4

When warning Pharaoh of the impending plague of hail (בְּרָד), Moshe informs Pharaoh that this time (בְּפַעַם הַזֹּאת) Hashem will send all of His plagues against Pharaoh's heart (implying the severest plague).

In response to the question (raised by numerous commentators), why is this single plague of hail (בְּרָד) described as *קָל מִגִּבְוֹתַי*, all My plagues, we may suggest that one aspect of this plague was truly unique — Pharaoh's loss of free will (בְּחִירָה). Whereas in the past (during previous plagues) Pharaoh hardened his heart (וַיִּכְבְּד לִבּוֹ), in this instance Hashem strengthened Pharaoh's heart so that the supernatural plague had no impact. As the *pasuk* implies, I will direct My plague toward your heart (אֶל לִבְךָ). There is no greater "plague" than the denial of free will (please refer to our remarks on בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים (Bereishis 15:8) and בְּלִמְחֻלָּה (Shemos 15:26) for a similar theme).

5

120

Maharal on the Torah

IN ORDER TO understand the significance of the warnings that preceded the plagues, we need to understand the purpose of the plagues themselves. The Maharal discusses this topic in *Gevuros Hashem* (Chap. 57) in his explanation of a Midrash that is quoted in the Haggadah:

Rabbi Yehudah arranged the plagues in mnemonic groups:
D'TZa"Ch [Dam (Blood), Tzefardei'a (Frogs), Kinim (Lice)];
ADa"Sh [Arov (Wild animals), Dever (Pestilence), Shechin (Boils)];
B'ACHa"B [Barad (Hail), Arbeh (Locusts), Chosbech (Darkness),
Bechoros (Smiting the Firstborns)].

"What novel idea does Rabbi Yehudah introduce with these groups, and why do we need them?" asks the Maharal

§ The severest of the plagues?

¹⁴ קָל מִגִּבְוֹתַי — All My plagues. This expression implies that the plague that was about to begin would be the severest of all the plagues. In a comment that the commentators find exceedingly difficult, Rashi identifies this as *מַטַּח בְּבוֹרֹת*, the Plague of the Firstborn, rather than the hail, about which Moses was now warning Pharaoh. Two questions are obvious: Why would the Torah allude to the tenth plague at this point in the narrative, when the seventh plague is about to

commence? And if the reference here is to hail, as most commentators explain, why is it referred to as *all My plagues*?

To explain Rashi, the following are some of the approaches that are offered: (a) Rashi should be vowelized *מַטַּח בְּבוֹרֹת*, the plague of the early-ripe fruits, since the hail destroyed only the crops that were fully grown, but not those that were still growing and pliant [v. 31]. The reason this plague was regarded as so serious was because it struck at the food supply (R' Yaakov of Orleans). (b) The current set of

plagues culminated in the Plague of the Firstborn. Thus Rashi's reference is to the plague that was the climax of the current series (*Gur Aryeh*, *Abarbanel*). (c) An old Rashi manuscript has the word *בְּעֵרָת*, famine; i.e., the worst plague is the hunger caused by the hail (*Minchah Belulah*).

According to other commentators, this verse refers only to the hail. The term *קָל מִגִּבְוֹתַי* should be rendered *many of My plagues*, meaning that the plague of hail consisted of many components: thunder, rain, hail, fire, death to people and animals, and destruction of crops. Indeed, verse 27 implies that Pharaoh was more frightened by this plague than by the others, because only here did he confess that "I and my people are the wicked ones" (*Ibn Ezra*, *Rashbam*, R' Bachya).

Or *HaChaim* comments that up to now Pharaoh had always suspected that Moses was a magician or had some superior knowledge of impending phenomena. During the hail, however, the king came to realize that God, not Moses, was at work in Egypt, and that even the six previous plagues were imposed by Him. Because of this new perception, it was as if *all My plagues* were being inflicted at the same time.

3

פב שמונ פרשת בא המוב

ועמי הרשעים, ע"כ הבין למפרע שכל המכות היו ע"י הקב"ה, וע"כ שקול כנגד כל המכות. ועוד י"ל, דמכת ברד כולל כל הד' יסודות של אש, מים, רוח, ועפר דזהו ששקול כנגד כל המכות דיש מכות למים ויש בעפר וכדומה, אבל כאן בא מכת ברד בכל היסודות.

אלא דמ"מ עדיין צ"ע, דלמה הוסיף כאן שלח את כל מגפתי אל לבך, דכי בא הכרד בלבט, ולמה שינה כאן מכל שאר המכות דלא נכתב אל לבך. והנראה בזה, דהנה מה שאמר כאן פרעה ד' הצדיק ואני ועמי הרשעים, ומה פתאם הד' הצדיק, אלא דהכיר פרעה דמכת ברד הוא היחידה מבין כל המכות שהיו יכולים להמלט ממנו, כמ"ש ועתה שלח העז את מקנך וכי' והירא את דבר ה' הניס את עבדיו וניצל מהמכה, וא"כ זהו מה שראה פרעה צדקה השם, דאפשר להם לנוס מהמכה, מה שלא הי' אפשר בשום אחד משאר המכות, וא"כ צודק הלשון אל לבך, דהכל תלוי בלב אם הוא ירא דבר ה' או לא, ואולי בזה שקול כנגד כל המכות.

☛ D'TZa"Ch, ADa"Sh, B'ACha"B

Demonstrate the Methodology of the Plagues

THE MAHARAL POINTS out that Rabbi Yehudah perceives the plagues as an orderly and organized series, with each of the three groups sharing a common factor and conveying a common lesson. Studying the Torah's account of the plagues reveals a cyclical pattern. Warnings were given before the first two plagues (blood and frogs), which were followed by the third plague (lice), which arrived without any warning. Similarly, the fourth and fifth plagues (wild animals and pestilence) were preceded by warnings, while the sixth plague (boils) was not. The same pattern is repeated with the seventh and eighth plagues (hail and locusts), for which warnings were given,

while for the ninth plague (darkness), there was no warning. A warning was then given before the tenth and final plague (smiting the firstborns).

☛ The Plagues Were Intended to Root Out Three Levels of Denial

IN GUR ARYEH, the Maharal explains that the three groups of plagues were directed at three levels of denial.

➔ The first level of denial claims that there is no G-d and that everything happens by chance as a result of natural processes and is not orchestrated by Hakadosh Baruch Hu.

~ The second level of denial posits that while G-d exists, there is no individualized supervision — no direct Providence (hasgachah pratit). According to this view, while Hakadosh Baruch Hu created the world and runs it, that which befalls each individual is of no concern to the world's sublime and exalted Creator, for after having created the world, He left it to its own devices, placing it under control of the forces of nature that He created.

• The third level of denial claims that while there is a Divine Being

who supervises each and every individual, He is not the sole ruler of the world, and He cannot alter the natural order, for He no longer controls the forces of nature that He created.

The plagues came to uproot these three levels of denial.

➔ The first series of plagues came to demonstrate G-d's existence, as it says, "With this you shall know that I am G-d" (Shemos 7:17).

The second series demonstrated the existence of individualized Providence, as it says, "So that you shall know that I am G-d in the midst of the land" (ibid. 8:18).

The third series of plagues was intended to show that there is no other power besides G-d, as it says, "So that you shall know that there is none like Me in all the land" (ibid. 9:14).

well, because it is part of Egypt; however, Hakadosh Baruch Hu miraculously distinguished between them for Yisrael's sake."

Similarly, before the plague of pestilence it says, "Hashem will distinguish between Yisrael's livestock and the Egyptians' livestock, and nothing belonging to Bnei Yisrael will die" (ibid. 9:4). Here too, there was no apparent reason for the disease not to affect Goshen along with the rest of the country. The plague of boils would also have been expected to affect the country's entire population, yet it was only the Egyptians who suffered.

~ These differentiations between Yisrael and Egypt demonstrated to Pharaoh that in operating His world, Hashem distinguishes between one individual and another. Therefore, His supervision must be not general, but individualized. This did away with the second level of denial.

☛ The Third Group of Plagues (B'ACha"B) Demonstrated That No Power Exists Besides Him

THE PLAGUES OF hail, locusts, darkness, and smiting the firstborns came to teach Pharaoh that Hakadosh Baruch Hu rules the universe alone and that no forces of nature are independent of Him. These were all unique phenomena that the world had never before experienced and that clearly could not be ascribed to regular natural forces. No other being could have made these things happen, and therefore, the world must be under the sole control of G-d, who has no equal. The Torah therefore writes in connection with these plagues, "So that you know that there is none like Me in the entire land."

"For from the plagues of wild animals, pestilence, and boils (ADa"Sh), they knew only of His presence in the land," writes the Maharal, "but that He has no equal and that He is the only Power over everything, they didn't know. Therefore, when Hakadosh Baruch Hu brought upon them B'ACha"B, wondrous plagues that had never happened before. These attested that there is no other like Him. None of the last group of plagues had ever happened before, for it says about the plague of hail, "There had been nothing like it" (ibid.)

~ The last group of plagues (B'ACha"B) came from the heavens, and then came smiting the firstborns, for man's soul is sublime and comes from above.

Hakadosh Baruch Hu showed Pharaoh through these three groups of plagues that Pharaoh ought not to consider himself a deity, for Hakadosh Baruch Hu rules over everything in existence, from the lowest level to the highest, without exception.

☛ Each Group of Plagues Was a Distinct Unit

EACH GROUP OF plagues had its own common thread and its own specific goal. Each group conveyed a distinct lesson in faith in order to dispel a particular erroneous notion and took place on a particular level of existence.

This is why Rabbi Yehudah divided the plagues into three groups, D'TZa"Ch, ADa"Sh, and B'ACha"B, and explains his mnemonic. It also explains why separate warnings were delivered at the beginning of each group of plagues, for each one was a distinct, separate unit.

We now also understand why when Hakadosh Baruch Hu wanted to bring the plague of hail, which was the first plague of the third group, He told Moshe to warn Pharaoh "For this time, I am sending all My plagues to your heart," which included a warning about smiting the firstborns. "All these four plagues of B'ACha"B are considered a single unit," writes the Maharal. Thus, the opening warning of the group included a warning about what would happen at the climax of this unit of plagues.

מעתה יתבאר היטב מדוע נאמר לפרעה קודם מכת הברד: "כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך", שהרי הקדמה זו אינה מתייחסת למכת ברד בלבד, אלא לכל ארבעת המכות האחרונות - באח"ב - שהתחילו עתה במכת ברד והסתיימו במכת בכורות, וכלשון הכתוב: 'מגפתי' - לשון רבים, זאת באה התורה להדגיש, כי יחודן של מכות אלו, הוא בכך שהתחפכו בהן כל מערכות הטבע וכוחות הבריאה, ולפיכך כתב רש"י: "למדנו מאן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות."

וכן כתב האור החיים (שמות ט, יד): "כי בכל מכה ומכה שהביא עד עתה לא היה

ואף על פי שגם שאר המכות היו שלא כדרך הטבע, מכל מקום. ארבעת המכות האחרונות היו מחוץ לגדר הטבע לגמרי, שהרי החרטומים אף לא ניטו לעשות כעין מכות אלו.

13

12

מחליט פרעה בדעתו כי הם מאלהי הזיכולת, והיה תולה במכשפות ומעשה שדים... לזה אמר אליו ה' כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפתי אל לבך... כי בראותך מכה נפלאה אשר אין יכולת לשד וכישוף לעשות אפילו דומה דדומה, להוריד אש מן השמים בפלאי פלאות, או לראשונות תתבונן."

למדנו מדבריו, כי גבורה מיוחדת זו של הקב"ה, לשדד את מערכות הטבע, חדרה אל תוככי לבו הכבד של פרעה, וגרמה לו להבין כי כל המכות - מעשה אלקים הן, ולא כח טבעי. על כן הקדים הקב"ה והתירה בפרעה: "הנני שולח את כל מגפתי אל לבך", כי דוקא על ידי מכות אלו נמש לב האבן של פרעה, ומזומנת בא לכלל ההכרזה: "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" (שם, כו).

זהו ביאורה של ההקדמה שנאמרה לפרעה קודם מכת הברד: "בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ, שכן על ידי קבוצת המכות של 'באח"ב', נודע לפרעה כי אין כה' אלקינו בכל הארץ, ואין שלטון וכוח אחר בעולם כלל.

14

132 / RAV WOLBE ON CHUMASH 2

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלהים
I know that you and your servants do not yet fear
Hashem Elokim (Shemos 9:30).

After the plague of hail, Moshe tells Pharaoh, "I know that you and your servants do not yet fear Hashem Elokim." Aside from the pesukim that describe Creation, this is the first time that the Torah refers to Hashem as both Hashem and Elokim. We find this "complete" Name of Hashem used before Adam sinned as well as in reference to the end of days: both periods marked by a clear revelation of Hashem. If so, why does the plague of hail warrant the use of both Names of Hashem?

We say at the end of *Shemoneh Esrei*, "He makes peace in the heavens." The *shamayim* is made up of both fire and water, and Hashem makes peace between them so that they can coexist in a single entity. Similarly, fire and ice coexisted in each piece of hail to bring a veritable piece of heaven down to earth. Rashi tells us that Hashem raised Moshe above the heavens so that he could bring about the plague of hail. Moreover, the first three plagues originated from water and dirt — the lowest elements on earth — and the second group of plagues involved the animals that walk the earth, while the hail and the subsequent plagues emanated from the heavens. All these indicators demonstrate that from the plague of hail onward, there was a palpable revelation of Hashem's glory, culminating in

"Our avodah is to gain clarity in "Hashem" — the Creator, Who is "Elokim" — the One Who watches all that we do."

Makkas Bechoros, which was carried out by Hashem Himself. This revelation of Hashem's glory merits His full Name: Hashem Elokim.

Our avodah is to gain clarity in "Hashem" — the Creator, Who is "Elokim" — the One

Who watches all that we do. The more of this clarity one has, the easier it will be for him to exercise his *bechirah* properly. One who

reaches a high level of this clarity has tapped into the wellspring of Hashem's glory that will reach its ultimate revelation during the end of days.

(*Shiurei Chumash*)

17

ומדברי הגמ' מבינים אנו, שהרעמים פותחים את לב האדם. מה לנו פותח יותר את לב האדם, מאשר הרעמים החזקים, אשר התחוללו במצרים במכת ברד, וכדמשמע בבעה"ט (ט' כ"ט) שהם היו מעין הקולות, שהיו במתן תורה וכמי שמצאנו שאכן פרעה חרד ורתת למשמע אותן קולות, כדכתיב (ט' כ"ח) "העתירו אל ה', ורב מהיות קולות אלוקים וברד". אמר הקב"ה, אני אביא מכת ברד על פרעה, אשר תהיה מלווה ברעמים אדירים, אשר יפתחו בודאי את לב פרעה, ואז באותו זמן שיפתח לבבו, יכנסו אל ליבו פנימה, כל אותן שש מכות ראשונות, שעמדו לו על הלב עד עתה, יחד עם מכת ברד, וזוהו מה שאמר משה רבנו בשם ה', (שם י"ד) "כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפתי אל לבך, ובעבדיך ובעמך". "כל מגפתי", הכוונה היא לכל המגפות, שהבאתי עליך עד עכשיו, שעמדו על פתח לבך ולא נכנסו פנימה, כעת אני אכניס אותם "אל לבך", יחד עם מכת ברד שתבוא כעת.

15 לתתך פרשת וארא עלינו קלה

היו, רק דבר טפל אל המכה ולא המכה עצמה, הלא מיד אחרי זה כאשר התלונן פרעה על קושי המכה אמר "ורב מהיות קולות אלוקים וברד" הרי שהקדים ענין הקולות לברד, וכן משה מגיב עליו ומבטיח לו "הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד" ואם התמיהה גדלה כפליים, היכן הוזכר פרעה על קולות אלו? ביאר הגה"צ רבי מתתיהו סלומון שליט"א מנהל רוחני ישיבת לייקווד בשם הגה"צ רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל שזוהי כוונת הפסוק "הנני שולח את כל מגפתי אל לבך", שענין הקולות היה להכניס כל המכות אל הלב, שהקולות אינם מכה מעשרת המכות, אלא ענינם להכניס כל המכות אל הלב, וכפי שאמרנו חז"ל (ברכות נוט) "לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב", שתכליתן של רעמים היא להביא את האדם השומען לידי יראת שמים, עד שיודה שכוחו וגבורתו מלא עולם והאלוקים עשה שיראו מלפניו, וכשם שלקמטים גדולים ובגד גס צריך מנהיג יותר חזק ליישר את הקמטים, כך לעקמומיות של פרעה צריך קולות להחזיר את המכה ללב.

לפי זה כמה צריך להתעורר לראות את הקולות שהקב"ה עושה בדורות אלו שזה התיקון האחרון והקב"ה רוצה לפשט עקמומיות שבלב, כמה עלינו להזדרז וללמוד מזה שחלילה לא יהיה קולות יותר חזקים. דרך נוספת היא לעשות בעצמינו "קולות" על ידי לימוד המוסר והתבוננות ביראת שמים שלא נזדקק חלילה לקולות מהקב"ה.

קול התורה כרך מ"ה עמ' י"ב

פרשת וארא : שיה יצא ר' גלי יז

המכות, עמדו לו על הלב מבחוץ, וכמו שהתורה מציינת במכת דם (ז' כ"ג) "ויפן פרעה ויבא אל ביתו, ולא שת ליבו גם לזאת", וכן במכת צפרדע נאמר (ח' י"א) "וירא פרעה כי חיתה הרוחה, והכבד את ליבו ולא שמע אליהם", וכן בשאר המכות.

נשאלת השאלה, מה עושים, כיצד נוכל להכניס את כל אותן שש המכות, שבאו על פרעה עד היום, אל ליבו פנימה. התשובה היא פשוטה, צריכים לתת לפרעה מכה חזקה, שהיא תפתח לו את הלב, ואז כל אותן שש מכות הקודמות, יחד עם המכה שתבוא עכשיו, יכנסו כולן, בבת אחת, פנימה אל תוך ליבו של פרעה.

והנה למדנו במסכת ברכות (ט"ז ע"א), אמר רבי יהושע בן לוי, לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב, שנאמר (קהלת ג' י"ד) "והאלוקים עשה שיראו מלפניו", ע"כ.

יח מתנת ה' הוא האלקים חיים

אין שום כח חוץ ממנו והכל ממש הוא רק כוחו יתברך שהוא מקור הכחות כלם, וכאילו אנתו מראים באצבע אל כח הנראה שנקרא אלקים ואומרים עליו שאין זה כח באמת, רק ה' מקור כל הכחות כולם הוא האלקים הזה ואין עוד מלבדו! כמיש הכתוב אתה חרית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

והנה עי קהלת ג' פסוק י"ד ידעתי כי כל אשר יעשה האלקים הוא יהי לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלקים עשה שיראו מלפניו, עיי. ובתרגום שם פי' וז"ל ידעתי ברוח נבואה ארום כל די יעבד ה' בעלמא בין טב לביש מדאנתור מפומיה הוא יחא לעלם עלוהי לית רשו לגבר לאוספא ומיניה לית רשו לגבר לבצרא ובעידן די ייתי פורענותא בעלמא ה' הוא דעבד בגין די יחלוון בני אנשא מן קדמוהי. הרי שקבע שלמה המלך ע"ה נבואה כי כל הנעשה בעולם הוא בא מפי ה' ואין ביד האדם לשנות כלום וכל פורעניות ודין הבא על העולם הכל מיד ה' ולתכלית אחד שיראו מלפניו בני אדם. ופשוט הוא כשמדברים על העולם הכונה גם מה שקרה לאומות העולם ופסוק מפורש הוא בצפני פרשה ג' פסוק ו' וז' תכרתי גוים נשמו פנותם חרבתני חוצותם וגו', אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר וגו' עייש ועי יבמות ס"ג. שמביא מפסוקים אלו שאין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל ופרש"י ליראם כדי שיחזרו בתשובה.

והנה זה צריך להבין היטב, כי מזמן אשר בטלה יצרא דעיז הרי כל "כח הנראה" כעת הוא "הסבה ומסובב" של מקרי הטבע אשר החכמים בעיניהם מדמים שכבר הגיעו להבין סודה, וה"כוחי ועוצם ידי" של אנשים ומדינות המרמים לעצמם כאשר דרכם צלחה ואומרים ידיו רמה ולא ה' פעל כל זאת. ועל כוחות אלו צריך להרים קול ולצעוק "ה' הוא האלקים", כי אין ליחס תכח לשום דבר, רק ה' מקור כל הכחות כולם אשר אין עוד מלבדו, ואין שום מקרה בעולם, וכל מאורע צריך לימוד, כי תכלית כל המעשים הוא היראה והאלקים עשה שיראו מלפניו. ובפרט בזמננו אנו היום אשר כבר יש קשר מקצת הארץ עד קצהו, ושמועות חדשות נשמעים בכל יום מכל הנעשה בארבע כנפות הארץ, צריכים להבין ולהשכיל כי רק האדם הבונה כל השקפתו על יסוד אמונה זו ולקוח לעצמו את הקריאה "ה' הוא האלקים" כמפתח לכל חדשות שבעולם הוא יעמוד איתן בדעתו ותקיף ביראתו את ה', אבל הרואה בכל הנעשה רק מקרה וסבה ומסובב ומבקש הסברים עפ"י הסיסמא של כחי ועצם ידי הוא יתבלבל מכל הנעשה לענינו וירד פלאים.

ועי גמי ברכות נ"ט. אמר ר' אלכסנדר אמר ריב"ל לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומיות שבלב שנאמר והאלקים עשה שיראו מלפניו. ובדף נ"ה שם, והאלקים עשה שיראו מלפניו, ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זה חלום רע,

ופרש"י שם מיראתו ישוב ויכנע עייש. ופשוט שאין כאן מחלוקת או הו"א כי שהמע"ה כשאמר הפסוק ה"י כונתו דוקא על רעמים או דוקא על חלום רע, אלא הכונה כי כל מקרה טבעי בעולם המעורר פחד או יראה בלב אינו סתם מקרה אלא צריך להכיר מיד כי ה' הוא האלקים, והאלקים עשה שיראו מלפניו דייקא, ר"ל שיראה זו תביא אותו להכנעה ולתשובה עד שאפ"י חלום רע או רעמים ששומע, מיד צריך להזכיר אותו ליראה מה', וכל שכן שאר שמועות מפחידות או מאורעות של כל מיני פורעניות המתרגשות לבוא לעולם.

ועל זה הוסיף מרן הגה"צ ר' אליהו לאפין זצ"ל בלב אליהו פרשת יתרו דף ק"כ הערה נוראה, חלא אנו רואים כי אחרי ברקים ורעמים יורד גשם וצריך להבין אם כל תכלית של רעמים לפשוט עקמומיות שבלב למה גשם וצריך להבין אם כל תכלית של רעמים לפשוט עקמומיות שבלב למה מביא הקב"ה אותם דוקא קודם הגשם, ותי' הוא ז"ל דאדרבה היא הנותנת, הקב"ה באמת רוצה לחוררתי גשמי ברכה לעולם וכשרואה שאין להם זכות על זה, עושה הקב"ה רעמים כדי שיכנס פחד אלקים בלבם ויכנעו לפניו ועיי"ז כבר נעשים ראויים ויורדים גשמים ודבר זה דוגמא וציור חי לכל המאורעות המטילים אימתה ופחד על האדם השומעם, כי תכליתם יראת ה' ולהכשירו לקבל ברכה מאתו יתברך.

הרי לך כמה מאושר הוא האדם הלוקח לו למודריך הקריאה של נעילה "ה' הוא האלקים" כי אז יבין כי כל מה שהוא שומע מהמתרחש בעולם וכייש מה שקורה לו לעצמו, ה' הוא העושה. והאלקים עשה שיראו מלפניו ועיי"ז לך לבטח כל היום ומשמועה רעה לא יירא רק יקיים בעצמו ה' שמעתי שמעך יראתי, ומתוך התעוררות היראה מלפניו יתברך יקוה לטובה שיבוא וימנע הרעה מליכנס במחניו, אבל מי שאינו מתעורר ליראה הוא הוא הצריך באמת לפחד מכל המאורעות כי אם תלכו עמי בקרי ותאמרו מקרה הוא אף אני אלק עמכם בחמת

מזה אנו רואים מצד אחד עד כמה התורה מחייבת אותנו להכיר בכל מאורע כי ה' הוא האלקים ואין שום כח אחר בעולם, ומצד שני רואים כמה מעולים הם החיים של זה החי באמונה זו, הלא הוא רואה בכל המתרחש סביבו רק ה'! והכל מביאו רק ליראה את ה'! וגם לרבות כל מגע ומשא בין אדם לחברו אשר מכל הנעשה הוא רואה ושומע אך שמן השמים קוראים לו לתשובה ומגביהים אותו משפל מצבו רק ליראה את ה'! "ה' אמר לו קל"י הוא הוא הלמעשה של "ה' הוא האלקים!" והחפץ חיים ז"ל מצא דבר זה מפורש בתורה במקום אחר והוא בפי משפטים בפרשה כ"א פסוק י"ח וי"ט וכי יריבן אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב, אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקח המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא, ובגמי ב"ק פ"ה. מביא תניא דבי ר' ישמעאל אומר ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרפא לרפאות ופרש"י שם ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי עייש. הרי ברור מדברי חז"ל אלו עד כמה הבינו שאפ"י כששני אנשים נצים והכה איש את רעהו מימ המוכה עייי אחר במזיד צריך לראות בהכאתו רק "רחמנא מחי" — הקב"ה הכה אותו! עד כדי שיחיה הי"א כי אין לו רשות לילך לרפא כלל ורק עייי תשובה ויראה יתפא, אם לא שנתנה התורה היתר כללי לילך אצל רופא בכל אופן. ודייק דברי ח"ח עה"ת שם וז"ל, מכל זה מוכח להדיא שכל עניני צער שמזדמן לאדם ואפ"י אם אחד מחרפו ומגדפו חכל הוא מן השמים, עכ"ל.

ואעפ"י שבאמת אין בדברים אלו שום חידוש למאמינים, מ"מ רצוננו להדגיש כאן ולעורר כי להרגיש זאת בחייו היום יומיים יכול רק מי שקיים בעצמו וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד! והמקום להתבונן בזה כדי לעשות ולבו רושם חזק בל ימחה לעולם — אשר זו העבודה של "והשבות אל לבבך". הוא באותו מעמד הקדוש והנורא בשעת נעילה של יום הכפורים כשהוא חוזר בהתפעלות משפט קצר זה — ה' הוא האלקים!

ואם האדם חי את חייו הפרטיים באופן זה, כ"ש שישמע בחיים הכלליים של רעש העולם הרחב את קול ה' בכת, ומכל החדשות שישמע יתעורר לתכלית הדברים — והאלקים עשה שיראו מלפניו, ולאדם כזה לתועלת נשגבה הוא כל מה ששומע אפ"י מהמתרחש אצל אומות העולם כי הכרתי גוים נשמו פנותם וגו' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר!

ורק אזרח אחת יש להזיזי האדם הזה אשר כבר מכיר כי ה' הוא האלקים ושכל הנעשה בעולם צריך למוד, כי צריך לידע שהלימוד הזה עמוק מאוד וצריך לרבי כמו כל מקצועות של תורה, וכדאי להביא מדברי הגר"א וסרמן זצ"ל

הי"ד משי"כ עה"פ זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור, וז"ל (בקובץ מאמרים דף פ"א) נראה דפשוטו של מקרא קאי על כל הדורות ועל כל המעשים הנעשים בעולם, דמאחר דבכל הארץ משפטי, ומשפטי ה' הם לפי דיני התורה, וא"כ כמו שצריך להבין דברי התורה ולהעמיק בה, כן ג"כ צריך להתבונן בכל המאורעות הבאות לעולם ולמצוא יסודם עפ"י כן ג"כ צריך להתבונן בכל המאורעות הבאות לעולם ולמצוא יסודם עפ"י משפטי התורה, אבל אל יסמוך האדם על בינתו, כי דעתו קצרה מלהבין דעת עליון אלא צריך לשמוע להמקובל אצלנו בתורה שבע"פ וזהו שהוסיף הכתוב "שאל אביך ויגדך זקנדך ויאמרו לך" עכ"ל. ולפ"י הרבה ידעת תורה" ממעינות החכמה של תורה שבע"פ צריך האדם לשאוב עצמו עד שיהי יכול ללמוד פרשה אחת ממאורעות הבאות לעולם בכל עומק המושג אבל מפתח אחד שוה לכל נפש, המקיף רוב המאורעות של ימינו. ומסור הוא לכל והוא, כי בעולם שלנו המלא פחד ומורא ואשר שמועות שונות מתגלגלים בו זה אחר זה כלם מחרידים ומפחידים ומטילים אימה על הצבור, הכונה בהם אחת היא. והאלקים עשה שיראו מלפניו. צריכים רק להפוך את הפחד והאימה מחסבות הנראות לחסיבה האמתית אשר היא יראת אלקים והכנעה לפניו — ה' הוא האלקים!

והנה בכתבי מרן ראש הישיבה הגר"א גורביץ זצ"ל במאמר והאלקים עשה שיראו מלפניו מעורר כני"ל ללמוד ליראה מכל המתרחש בעולם, וחידש שם כי על כן נקראו ר"ה ויהי"פ ימים נוראים, כי יסוד הידיעה שהודיענו הש"י על זאת שאנו נידונים בימים אלו — לעומת אומות העולם שגם כן נידונים בהם ואינם יודעים מזה — הוא כדי להגדיל בנו היראה כדי שנפחד ונכנע לפניו עיי"ז נוכח בדין, ודייק. והוא כעין אותה הערה הנ"ל מסי' לב אליהו כי תכלית דבר המחריד הוא היראה המכשיר את האדם לקבלת טובה מאתו יתברך, והבן.

חסר האמונה בהשגחה פרטית הגה המפה הקשה - ביותר שעל ידי כך אינו חוזר בתשובה ואין רפואה למפתח

ויאמר ה' אל משה השכם בבקר וגו' כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לך ובבקר ובצמר וגו' וס' יג' טו' רש"י ו"ל כתב כאן בזה הלשון, "את כל מגפתי למדני מכאן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המפות וכו'". והוא פלא, כי מי הביא מפת בכורות לכאן, ואם לומר שרמז לו כאן על מכת בכורות, הרי בכתוב מפרש כי בפעם הזאת, ועין במזרחי.

ומה שאפשר לי לומר באמרו כאן את כל מגפתי וגו', כי הגה נודע אמרם ו"ל (שמות רבה כ"ג, ג') הקדוש ברוך הוא בדבר שהוא מכה הוא מרפא וכו'. ויתפרש לפי דרכינו זה, כי הגה האדם המכה מאתו בכיכול, אם הוא בעל שכל במקצת, ומאמין בה' ובהשגחתו יתברך, איך שלא יעשה דבר בכל העולמות עליונים ותחתונים, כי אם מפרש בעין השגחתו. כי הוא אמר ויהי, והוא המשפילי לראות בשמים ובארץ מקטן עד גדול, והכל ברצונו והשגחתו. וחס ושלום אין מקרה בעולם לומר מקרה הוא שקרה כך, כי לא נאה לבורא עולם ברוך הוא, שברא כל הבריאה בלא במאמר פיו יתברך, ויניחו על מקרה ופגע הזמן, להיות יקרה לפעמים כך ולפעמים כך, או להניחו על טבע המזלות וכוכבי השמים. וכי לזה היה צריך לברא העולם, שיתנהג על פי טבע ומזל, כל סכל ופתי יאמר כן.

ועוד הלא הוא יתברך המנהיג כל המציאות יומם ולילה בכח שאין לו קץ, ובכח שאין לו הפסק, והוא מחים ומנהגם תמיד מאין ליש, כאמור ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה

בראשית, מחדש ממש מאין ליש. ואם הוא מנהיג ומתיהו ומנהיג אותו תמיד, איך יעלה על לב שנינים אפני הננהגו על מקרה העולם וטבע המזל.

ובודאי הכל נעשה בהשגחה מפרשת מאתו יתברך, לטוב או למוטב. הגם שהוא נעלם ונסתר בטבע העולם, בכדי שלא יבטל הבחירה, אם יהיה מתנהג בהשגחה לכו. כי אם יהיה מתנהג העולם בהשגחה מפרשת לבדה, שלטובים יהיה טוב לעולם, ולרעים יהיה רע לעולם, מי הוא אשר יתנהג בשגוען לבחור דרך הרע, אם יהיה תכף רע לו על ידי זה. ועל כן נסתרת ההשגחה בטבע העולם, שלא יהיה נראית כל כך, ולא יבטל הבחירה.

אבל מי שקצת עיני שכל לו, מבין ויודע, כי הכל בהשגחה מפרשת מאתו יתברך. ועל כן באשר יבוא אליו מדברים אשר לא טובים הם, מיסורים בני חיי ומזוני, תכף הוא נותן לבו הלא זה מאת ה' הוא ששלח זאת אלי, ומי חשיד קדשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא, כמאמר חכמינו זכרונם

לברכה (ברכות ה, ב), ובנדאי נתחייבתי זאת לפניו. ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, שאין לך דבר שעומד בפני התשובה. ושב ומתודה ומתחרט באמת, על המראתו את קונו למאות ולא לפים מיום הבריאה ועד הנה, בגלגול זה או בגלגולים אחרים שעברו עליו בעברות חמורות וקלות, ובדברים שאדם דש בעקביו. ומקבל עליו מעטה לשוב לקונו בכל עז ותעצומות, להדבק בו ולהתקשר בו, ולהמליכו על כל אבר ואבר שבו, שלא יעשה דבר בעולם ממחשבה דבור ומעשה בכל איבריו וחושיו, כי אם מה שנוגע לעבודת קונו ולא יותר.

ובודאי אין לך רפאות ומזור לנפש ולגוף יותר מזה, אחר שהוא שב ומתדבק בקונו על ידי זה. וזה אמרם במה שהוא מכה הוא מרפא, כלומר ההפאה גופא היא בעצמה הרפואה ותעלה לנפש, שעל ידי זה הוא מתדבק בקונו, ובודאי על ידי זה הקדוש ברוך הוא מרחם עליו בחסדו הגדול, ועושה לו טובות גדולות. ונמצא שזה שהקדוש ברוך הוא מכה את האדם, הוא מרפא אותו בזה מתחלואיו, שנחלה נפשו בעבודת קונו, וההפאה היא הרפואה לשוב על ידי זה לבוראו, בכדי שלא יבוא לנפשו עוד ממכות האלה אשר נתחייב בעד נפשו.

וזה הכל אם נותן האדם זאת אל לבו, להכין כי זה הוא מאתו יתברך, ונשתלח לשוב עדין בזה. אבל אם הוא כאלו הסכלים הפתאים, התולים הכל במקרה הזמן והפגעיו, ובטבע מזלות השמים והכוכבים. הרי המכה הוא לו למכה גמורה ונחלוטה לא לרפואה, כי הוא לא יתירפא בזה, אחר שאינו נותן לב שהוא ממנו יתברך, ואין שעור להמכות שיבוא לו עוד, אחרי שאינו חוזר בתשובה במכה הראשונה. ועוד שעל זה גופא יתחייב להכות כסיל זה, שאינו מאמין כי הכל מאתו יתברך, ומרעה אל רעה יצא שרעה אחת תביא לו עוד שנים מהעברות הישנים וגם חדשים, מה שלא האמין במכתו ממי בא אליו.

27 ונכתב בספר עח

המאורעות הקטנים - רמזים מן השמים

מוכא בשם הבעש"ט, על הא דאיתא בזהר הק' (ב' דף קע"ה): "לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בכ"ה ובמלכותא דבית דוד". 'מלכות בית דוד' מרמו על ענין השגחה פרטית, שהארם המאמין שכל מאורעותיו הם בהשגחה פרטית, אזי אם גרם לו איזה צער כל שהוא, הרי הוא מפשפש במעשיו, ומיד רואה לתקן את המעון תיקון. הארה זו מכונה 'מלכות בית דוד', ואמנם ברוחות קדמונים היו יודעים היטב תמיד את הסיבות לצער שארע להם ואיזה חסא גרם לכך, ומה הם וקוקים לתקן.

ועל כל מאורע ולו הקטן ביותר, היו יודעים מה מרמזים להם בזה מן השמים.

וזה היה ממנהגו של דוד המלך, על כל דבר שאירע לו - מיד פשפש במעשיו, ודאג לתקן את הווק תיקון לפי מדרגתו, ובקש על כך, ועשה מזה תפילות, וכשנמתק הענין, הודה להש"ת על ישועתו.

וזה, "לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בכ"ה ובמלכותא דבית דוד" - היינו שבתחילה רימוזו להם מן השמים רמזים דקים על ענינים הצריכים תיקון, והם לא קיבלו את הרמזים הקטנים משמאי, (שזה ענין "מלכות בית דוד" כנ"ל) ולא דאגו לתקן אותם, עד שהחזקו מן השמים לרמזים גדולים וברורים יותר, עד שהגיעו לכלל גרוש מארצם ואריכות הנלות המרה (עיי' בעש"ט עה"ת פ' לך אות ל"א ועוד).

conviction that He alone is the Creator, and He never relinquished any control to another force. The idea that He created the world independently means that every iota of matter, every particle and every quark, was fashioned by Him personally. But we can take this concept much further. Our world is not composed merely of physical matter; it is filled with all sorts of meta-physical and non-physical entities as well. Concepts, thoughts, emotions, and all other intangibles are also elements of His handiwork. Happiness and sadness, the pain of defeat and the thrill of triumph — these, too, were created by Him. After all, since there is only one Creator, without Him these elements simply could not exist.

We tend to mentally categorize events and circumstances into certain boxes. Some occurrences we tend to view as acts of Hashgachah, a function of the hand of Hashem, while other events we casually accept as somewhat random happenings. An appreciation of Yichud Hashem eviscerates this distinction, however.

To illustrate, let's examine how we make sense of the challenges, or even tragedies, that confront us. These events can be quite difficult to come to terms with intellectually. In our mind, a strong believer in Hakadosh Baruch Hu would fortify himself with trust in Hashem in the face of such a difficulty, and turn to Him asking that He fix what is broken and make everything right: He should cure this ill person. He should help that person land a job. He should find the other person a shidduch.

Yet asking that Hakadosh Baruch Hu save me from sickness in the sense that the sickness exists out there, as some sort of independent entity, is a completely flawed perspective. Yichud Hashem means that every single thing comes from Him. Not just the cure I hope for, but the illness as well. Not just my next job, but the challenges I experienced in the last one as well. Sickness and hardship are creations, too, and could not exist without His wanting them to exist. Every single thing we experience originated through the will of Hakadosh Baruch Hu.

וכוננו שאין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה, שאין האדם יודע בכיורו מה עליו לחקן בעמיו של כל מאורע שארע לו, ומה בדיוק דורשים ממנו מן השמים, אבל אם הוא יודע לפחות את עצם הדבר שהקדוש ברוך הוא פונה אליו, כביכול, והוא מדבר עמו, והוא דורש משהו ממנו, אך אינו יודע נכחה כמה דברים אמורים, ומה נדרש ממנו בפרטות - העצה היא לעשות מה שניתן לאל ידו לחקן את עצמו. לדגמא, אם עובר על האדם איזה צער ח"ו, הרי עליו לפעול מיד בכל יכלתו לשפר דרכיו ולחקן מעשיו, לדקדק יותר בברכת המזון, ליטול ידיו בהקפדה יותר, לקבל על עצמו לשמור עיניו יותר, ללמוד תורה ביתר השק והתמדה, להתפלל יותר בכוונה, ועוד כהנה וכהנה קבלות והחלטות טובות המתבקשות מהרמוזים הקמונים שמרמזים תמיד לאדם מן השמים, ועל הכל, לבקש מהש"ת: הורני ה' דרכך אלהך באמתך - שיפתח את עיני, וידע מה רוצים ממנו בשעה זו ומה יש לו לחקן.

על כל פנים כשהש"ת רואה שהאדם נענה לרמזים, ומתחשב בהם, ואינו נשאר בשיוון נפש ובקריירות כלפיהם, זה בעצמו כבר ממתיק את הדינים והצער שנגרם לו בעמיו.

31 תיבת האמונה - ספר

הקדמה לאלול

"כי ישירים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם" (הושע יד: י).
 דרכי ה' הן דרכיו בהנהגתו כפי שניתנו לנו להשיג. כל מה שמגניב להשגתנו מכל הסובב אותנו, בין השגות השכל ובין השגות החושים - שלוהי ה' חמה, ולשם לימוד ניתנו לנו כל דרכי ה' בהנהגתו - סיעתא דשמיא הן בשבילנו כדי ללמד לנו את דרכי האמת.
 1. ישירים הם דרכי ה': כששואל אדם לדרך, ומשיבים לו שהיא ישירה, הפירוש הוא שהיא דרך שילך בה ולא יוכל לטעות, כי אין לנטות ימין ושמאל. ילכו בהם: ברוחניות ההליכה הנכונה היא העלייה. הצדיקים מסתייעים בדרכי ה' לשם עלייה.
 ופושעים - הם הפושעים בחייה - יכשלו. גם: נכשלים בדרכי ה' ללמוד מהם את השקר במקום האמת.

32

קצר כפי שמות ישירים

הארץ. ברם אין זה מתכלית הבריאה, שכן הקב"ה ברא את ברואיו לירא מפניו להכיר ביכולתו האין סופית, ובעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כחי למען ספר שמי בכל הארץ.

מטרתה של מכת ברד לבחון לבבות העם המצרי. מכה מחנכת ומבררת להבדיל בין הירא דבר ה' למי שאינו ירא. כאן תתגלה הכפרנות והרשעות הבלתי סבירה, לאחר מכות נוראות ומופלאות שקדמו לזאת המכה, כאשר הוכח בעליל ללא ספק בשליטת כח א-ל עליון שכל הטבע סר למרותו, אדון הכל מכריז ומודיע לפרעה ולעמו "הנני ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד", שתוצאותיו יהיו אבדן מוחלט של כל האדם והבהמה שימצאו בשדה. "ועתה שלח העץ את מקנך וכל אשר לך בשדה". ואע"פ שרבותינו פירשו "העץ" - כנוס, אסוף, היינו לירא דבר ה' יש לשאול למה השתמשה התורה במילה

בלתי שגרתית. ואפשר שזו המלה מתפרשת על המעייזים מלשון עזות מצת. להשאיר את בהמותיהם ואת עבדיהם בשדה, להמשיך ולמרוד בה' יתברך ויתעלה ברשעות בלתי מתפשרת, (למעייין במקראות יוכח שדברינו מוכרחים). ובוזה למדתנו תורתנו הקדושה עד כמה מסוגל האדם להיות בלתי שפוי רשעות לשם רשעות. זאת המכה היא מגפה לעומק לבו של הרשע בהיווכח גדל אובדן נפשו וממונו וכל אשר לו, והכל על חנם במרידתו בבורא. הגם שמכיר ויודע הוא שמרדות זו גורמת אסון לחייו, אין בכחו להינתק ממנה ולהסירה מלבו הנועז האטום - "מי שגבה לב, הריחו אסור באזיקים שעשה לעצמו" (רש"י זכחים ל"ב). במכה זו גם פרעה משיג לשעה הכרה "חטאתי לפניך ה' הברוך שמוהו והתהו, ואני ועמי הרשעים", שמרדנו ולא

29

want from me? What message is He sending me? Am I properly deciphering the message?

A life challenge may be Hashem's way of prodding me to do *teshuvah*. It might be intended to serve as a catalyst to help me grow into a bigger, better person. Regardless of why the trouble befell me, the first step in coming to terms with it is to acknowledge that nothing happens by itself. It's just one more facet of that same beam of light.

How Does This Affect My Daily Life?

Everything in our lives, whether we perceive it as good or bad, is a manifestation of the hand of Hashem. Rather than merely pinning our hopes on Hakadosh Baruch Hu's salvation — the end of the tale — we need to see His handwriting on every single page of the story. Each twist and turn is Hashem, yet again. Because there is no other power in the universe, every detail must necessarily be set in motion by Him alone.

Don't just grow from happily-ever-after endings. Don't limit your connecting to Hashem to seeking the cure. The difficulty itself is His doing as well. He is reaching out to you. It is your job to figure out how to interpret that message, and how to respond to it. Grow from the challenge. He is talking to you.

כמה מוסר נורא מרתית לבבות יש ללמוד ממכה זו, באשר הקב"ה מצוה ומכריז על מכלול חיינו ובהרת בחיים. כמה נורא נחוש שם בעולם הנצחי עד כמה סרבנו לשמוע בקולו יתברך ויתעלה. נתבונן עמוקות להפנים ללבנו את גודל הכרזתו למען חיינו, לקנות בנפשנו לסור מרע ולעשות הטוב לחסות בצל כנפיו יתברך ויתעלה.

ולדברינו פסוקים הללו הם המשך של אותו מסר גדול של זו המכה, הקשה והרך: הנועז, העומד וניצב בראש מורם ללא כניעה, נשבר ואבד ואין לו תקומה. משא"כ הנכנע והרך גם בברד כבד ואש מתלקחת מתקיים. ומוסיפים חז"ל, אע"פ שע"פ הטבע, במכה כזו נוראה גם הוא היה צריך להכחד, אבל מובטח לו שיעשה לו פלא פלאות וינצל.

דעת חיים ומוסר

* אנשים רואים את כל מה שקורה סביבם, את המכות ואת החורבן, אבל לא משנים את התנהגותם. והכל מצד אדישות, כי לא נכנסו הדברים אל הלב. ואם לא יגיעו הדברים אל הלב, לא ישפיעו. ואם כן יגיעו הדברים אל לבו, יזעזעו את יסודותיו.

שב"ק פ"ר וארא תשפ"ב

37 Feasts of Faith - R. Wolfson

know that the *Maamaros* correspond to the Ten *Sefiros*, ten energies or powers from which Hashem created the world.

The division of the *makkos* reflects the division of the *Sefiros*. As the *Sefiros* are split into a set of seven and a set of three, so are the *makkos* divided into a set of seven and three. The *makkos* in *Va'eira* correspond to the seven lower *Sefiros*: *Chesed* — Kindness; *Gevurah* — Strength; *Tiferes* — Beauty; *Netzach* — Victory; *Hod* — Submission; *Yesod* — Foundation and *Malchus* — Kingship. The three *makkos* in *Bo* correspond to the three higher *Sefiros*.²⁰ The seventh *middah*, *Malchus*, corresponds to *barad*.²¹

38 UNDERSTANDING MALCHUS — KINGSHIP

While *Malchus* is a very complex *Sefirah* to thoroughly and accurately explain, it is true to describe *Malchus* as revelation. When one reveals one's inner selves to others, this exerts a kind of influence and leadership that is called *Malchus*, Kingship. *Malchus* can also be explained as manifestation — when one's deepest will is brought to fruition and is revealed in tangible results.

* When Hashem reveals Himself, His creations recognize Him, are filled with *yiras Shamayim*, awe of Heaven, and accept Him as their G-d. Then, His deepest desire for creation, that He should be able to bestow goodness, is fulfilled.²²

→ But this is a delicate process. Because if Hashem reveals Himself too suddenly or forcefully, mankind's acceptance of Him would not be willing.

We would be too overwhelmed by His light to resist, we would be "forced" into recognizing Hashem as our G-d.

The story of history is that of the slow and complex manifestation of Hashem's *Malchus*. There are periods of revelation, interrupted by periods of hiding. The periods when Hashem hides Himself allow us to feel a void and search for Him. Together, revelation and hiddenness enable the process of the manifestation of Hashem's *Malchus* to proceed.

39 THE MAKKAH OF MALCHUS WAS CUT SHORT

The goal of the *makkos* was *Malchus*, that Hashem be revealed and accepted by Man as G-d. While each *makkah* played a crucial role, the *makkah* of *barad*, which corresponded to *Malchus*, was the goal.

Already with the warning of the *makkah*, *Malchus* started being manifest. Suddenly, a new creature emerged — an Egyptian in possession of genuine *yiras Shamayim*. True, there were those who brought in their livestock before *dever*, but then Moshe Rabbeinu had not advised them to. To listen to the advice of a *tzaddik*, even if that advice makes good sense and is to one's benefit, requires *yiras Shamayim*, as an evil person is resistant to obeying anything a *tzaddik* says.

36 מאמרים - ר' אשר שליט

על פי חלוקה זו נוכל להבין (ע"פ פרי צדיק שם) מדוע במכת ברד נאמר "כי בפעם הזאת אני שולח כל מגפותי...". והרי אחרי מכה זו הוסיף ה' להביא על המצרים עוד ג' מכות, והכיצד ניתן לומר שמכת ברד היא "כל מגפותי"? אכן ביאור הענין הוא, שמכת ברד השלימה את מערכת ז' המכות שהם כנגד ז' המדות המכוונות בשם יגוף [באשר הם מקבילות לכוחות הנמצאים בגוף התחתון של האדם, ולא בראשו]. ולכן על מכה זו נאמר "כל מגפותי", כי יגפיה תמיד מורה על בחינת הגוף, כמ"ש (שמות כ"א ל"ה) "כי יגוף" (והכוונה מכה בגוף).

על פי דרכנו נוכל להבין את שם פרשתנו - "בא". חז"ל (זהר ל"ד ע"א) תמהים על מלה זו: "לך אל פרעה מבעי ליה, מאי בא? אלא דעילל ליה הקב"ה אדרין בתר אדרין" (פי: התורה היתה צריכה לכתוב 'לך' ומדוע כתוב "בא"? אלא הכוונה, שמשם רבינו היה צריך להכנס בחדר לפניו מחדר). וביאור הדבר על פי ערכו הוא, שהקב"ה שלח את משה לגי המכות האחרונות בלשון יבא [שהוא בגימטריה שלוש], כי לשון זה תואם את תוכן ענינו של ג' מכות אחרונות. והיינו משום שמכות אלו הורו על גילוי שלושת הספירות העליונות, היה משה רבינו צריך להכנס למקום הנמצא לפני ולפנים - כי רק כך ניתן לפגוע באותה מערכת פנימית. כל זה נכון אך ורק לגבי ג' המכות המתייחסות לספירות העליונות ('חכמה' ו'בינה' ו'כתר' - המתייחס למידת ידעו), המשתייכות למערכת פנימית יותר, מערכת שאין לה גילוי חיצוני בפועל. לעומת זאת לגבי יתר המכות לא נאמר 'בא', כי ז' המידות התחתונות - המכוונות כנגדן - הם בחינה חיצונית יותר, בחינה הנגלית ונראית על ידי פעולות חיצוניות וכדומה. ובכן המלה 'בא' נקבעה לכותרת פרשתנו - בהיותה תואמת את תוכנה העיקרי.

40

* And then the *barad* started to fall. Suddenly, Pharaoh and his servants were gripped by this new, highly uncomfortable sensation of *yiras Shamayim*. They were forced to admit that Hashem was right and they were wrong.

And they couldn't take it. They couldn't bear all of this *yiras Shamayim*. "Please get rid of this *barad*, let the Jews go!" Pharaoh begged Moshe. Moshe responds "You don't yet truly fear Hashem. You are under the temporary influence of the *makkah* of *yiras Shamayim* and you aren't allowing it to finish its course, to do all of its work, to manifest all of Hashem's *Malchus* and bring the world to perfection. As soon as this *makkah* goes, you will revert back to your earlier self and refuse to let the Jews go."²³

41

* Had Pharaoh allowed all of the *barad* to fall, the world would have become a perfect place, all evil would have disappeared. There would have been no need for *arbeh*, *choshch* and *makkas bechoros* because the *barad* would have accomplished what these last three *makkos* were supposed to.

But Hashem had commanded Moshe to listen to Pharaoh if he asked that a *makkah* should end. The manifestation of *Malchus* cannot be forced. At that point, the world wasn't ready for perfection.

Since the *barad* stopped early, there are still battles to be fought. Most critically, there is *Milchemes Gog U'Magog* at the end of times. *Milchemes Gog U'Magog*, *sefarim* teach, is primarily the spiritual war against *emunah* that we are facing right now as we head towards *Mashiach*.²⁴

When Moshe Rabbeinu saw that *barad* would have to be stopped, he understood that at the end of days Jews would have to struggle for every bit of *Malchus*, of *yiras Shamayim*. Therefore, he wanted to *daven* not merely that the *makkah* should stop — that was simple — but that it should remain suspended in heaven, reserved for when Jews would be in desperate need of an infusion of *yiras Shamayim*. For such a prayer, he required *תפילות* and needed to exit the city.

Moshe Rabbeinu's *tefillah* was answered. Despite our enormous struggles, there will remain committed, Torah-true Jews to greet *Mashiach*.

The leftover *Malchus* of *barad* continues to fall, preserving us spiritually.

ועפ"י יש לבאר מ"ש במדרש ילקוט בשלה רמז (ג"ג): "ה' ימלוך לעולם ועד", למה, "כי בא סוס פרעה". וצ"ב. ואמנם, הנה ע"י שנפסק הברך בטל היראת שמים של המצריים, שרק לפי שעה בעת ירדת הברך נשפע עליהם יר"ש. וזה שניבא משה באמרו אל פרעה בעת בקשתו להתפלל על הפסק הברך, ואמר לו "אתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראנו מפני ה' אלקים" ורמז לו הואיל והוא מפסיק הברך, חופסק היראה אצלם ומצינו שכשרדפו מצרים אחרי

בניי, לא ה' להם סוסים כ"א מאלו של יראי דבר ה' שוססיהם נשאר לפליטה, הרי שלא נתקיימה אצלם יראתם. אבל אילו ה' נגמר ירדת הברך, הרי אזי ה' כבר בא הזמן המקווה שיכירו כל יושבי תבל כי המלכות שלך היא.

ור"ש המדרש דישאל אמרו "ה' ימלוך", והטעם שלא אמרו "ה' מלך" הוא משום שהשינוי שיהא עוד גלות, ועדיין לא הגיע העת שתתגלה מלכותו ית', וע"כ אמרו בלי עתיד. והסיבה לזה היא, "כי בא סוס פרעה" דמהיכן היו אלו הסוסים, מהירא את דבר ה', והיינו שלא נתקיימה אצלם יראתם, וזהו משום שלא נגמר ירדת הברך. ודין גרמא שעדיין א"א לומר "ה' מלך לעולם ועד".

ורואים אנו במוחש, שרק אלו אשר עסקם תמיד בעבודת ה' הם מוסיפים והולכים בעבודתו ית"ש, משא"י אלו אשר אין שמים על לבם עבודת ה', בהמשך הזמן חולף מהם כל ההתעוררות. כמו שרואים אנו אצל כנוסי הצדיקים, שע"פ רוב בני הנעורים דוחקים עצמם להתאבק בעפר רגליהם, ולא כן האנשים הזקנים יותר, כי בהמשך הזמן ע"י ההתעסקות בגשמיות פג כל ההתעוררות.

וע"כ אנו אומרים בכל יום "אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים על לבו" דהיינו שהוא משים על לבו ואינו מניח שתפוג ממנו התעוררות לבו. ואנו אומרים זאת בברכת אמת ויציק שבה מאריכים בסיפור יצ"מ, שמשם למדים אנו שיש וז. ממה שפרעה לא ה' יכול לסבול יותר יר"ש ועי"ן עיכב הזמן של ימות המשיח. ומה אנו למדים להיות בהיפך, להוסיף תמיד ביראת ה' ולשים על הלב תורתו ועבודתו. ובסי תורה אור מבעל התניא כי כפי זו דחיבת "יורא" כוללת ב' משמעויות, לשון עבר ולשון עתיד, שגם לעתיד הקב"ה מתראה לכאור"א. וזהו קטב כל הפרשה, להרגיש אמיתיות מצאותו ית'. ויעזור השי"ת שנוכח הזמן המקווה שבו יאמר "ה' מלך לעולם ועד", וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות כ"ב.

אלא שע"י שביקש פרעה להפסיק הברך, ע"כ נשאר תלוי ועומד למלחמת גוג ומגוג.

ואיתא במס' שבת (ק"ה) כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות, מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג. ואמרו צדיקים שע"י סעודת ליל ש"ק ניצולים מחבלי משיח, וע"י סעודת היום ניצולים מדינה של גיהנם, וע"י סעודה שלישית ניצולים ממלחמת גוג ומגוג. ועי"ן מלחמת גוג ומגוג הוא התפשטות האפיקורסות והכפירה בלבבות ישראל, כמוכא בכמה ספרים שבעיקבתא דמשיחא התפשט אפיקורסות גדולה בעולם ויהא חידוש נורא מי שיחזיק עצמו באמונה שלימה. וזאת היא מלחמת גוג ומגוג כמו שאה"כ "ייתצבו מלכי ארץ ורוחנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו ננתקה את מוסרותימו וגו'", אשר דרשהו חז"ל על גוג ומגוג. וע"י שיושבים ישראל בסעודה שלישית ביחוד (כמ"ש בתולדות דהוא חילול שבת אם אין יושבין בסיג במנין) בחושך ומתחזקים באמונת אומן בעידן חושך והסתר "גם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", עי"ן ניצולים ממלחמת גוג ומגוג שהיא האפיקורסות כנ"ל.

ומעתה, הנה ע"י ירדת הברך ה' יורד בחי' שבת על המצריים וכי המדה השביעית היא בחי' שבת כנ"ל, ואמנם ע"י שגרם פרעה להפסיק הברך נמצא שלא ירד כל השבת, והחלק האחרון של שבת שהוא הזמן של סעודה שלישית נשאר תלוי למעלה, ועומד ומצפה למלחמת גוג ומגוג שאז ירד זמן הס"ג של שבת שענינה האמונה בהשי"ת, ואז תתגלה מלכות שמים בעולם לתקן עולם במלכות ש-ד, וזאת תהא השלמת ירדת הברך.

וע"כ מצינו במכת הברך שאה"כ "הירא את דבר ה'" שלפתע צצו ועלו יראי דבר ה' בין המצריים, והיינו, כי ע"י הברך שהוא מלכות שמים, אשר בה גם מורש בחי' יראת שמים כנ"ל, ע"כ היו אז בין המצריים יראי דבר ה', והרמז, הבר"ד בגימ' יר"א דבר ה'.

ובזה יובן מ"ש בחי' עה"פ "הנני ממטיר כעת מחר" מן אוצרי שמיא, דכונת, הכי הוא שימטי' הקב"ה עת של מחר, דהיינו מעת של ימות המשיח שאז תתגלה מלכות שמים בעולם, ומזמן ההוא ימטי' הקב"ה בירידת הברך, כי הברך הוא ג"כ מבחי' זו, והיות כי יראת שמים גם היא תלוי' במדה זו כנ"ל, ואחז"ל (נכוח לג:) שאין לו להקב"ה בבית גגויו אלא אוצר של יראת שמים, שנא' "יראת ה' היא אוצרו". ע"כ אמר ע"ז הת"י "מן אוצרי שמיא" שבחי' זו הרמוזה בפסוק היא מן אוצרי שמיא, כי יראת שמים היא אוצרו של הקב"ה.

ועפ"י י"ל כמה שהוצרך מרע"ה כאן לתפלה מיוחדת בנושא כפיו, דאין זה לצורך הפסקת הברך, דלזה ה' מספיק מדת התפלה שבמכות הקודמות. אלא דע"י שהופסק הברך, נמצא דנודח הזמן של ימות המשיח כנ"ל, לכן רצה להתפלל שלא יארך הזמן של ימות המשיח. וע"י התפלל בפרישת כפיו, שכפי המבואר בזה"ק (ח"ג דף קצ"ה:) עיקר אופן התפלה הוא ע"י נשיאת כפים בבחי' "נשא לבבנו אל כפים". וגם מרומז במ"ש "אשא את כפי", שר"ת של כפי" הוא ידע כיל פיעול, שהתפלל על קירוב העת שבו ידע כל פעול כי אתה פעלתו וכנ"ל.